

MEMORIA VITAE
VIRI
NOBILISSIMI PRVDENTISSIMI
ET AMPLISSIMI
NICOLAI BARWARD
MENTZE

SENATORIS DE REPUBLICA LVBECENSI
BENE MERITI
LITERIS CONSIGNATA

IOHANNE DANIELE OVERBECK
GYMNAS. LVBECENS. RECTORE
SOCIETATVM TEVTONICAR. GOETTINGENSIS ET IENENSIS
COLLEGA HONORARIO.

LVBECAE.
EXCVDEBAT GEORGIVS CHRISTIANVS GREEN
MAGN. SENAT. TYPOGRAPHVS.

II. urb. Germ.
812,26

Vol. Lubec. I.

Erga SENATOREM vnum de Republ. praeclare meritum quod fuit nudius tertius adhibendum pietatis gratique animi officium, illud hodie, quando placuit ita summo Numini, praestandum est alteri, pie defuncto post prioris illius obitum die quarto. Atque ut in illo celebrauimus praeter caetera tanquam in Iureconsulto, religionem, Christianam fidem, placabilitatem, iustitiam, sic in hoc laudamus easdem praecipue, ut in mercatore, virtutes. Sed ut, quae sunt eadem per se, vix sunt tamen eodem in homine semper eadem, multo minus in hominibus non iisdem, ita horum amborum in similitudine virorum, variam fas erat, neutri tamen vitio vertendam, deprehendere dissimilitudinem. Velut in Illo, quod semper, qualis erat, talis videretur, nec vnquam videretur, qualis non erat, in hoc autem, quod in idem talis semper esset, qualis videbatur, non tamen videretur vsque talis, qualis erat. Vterque vero aeque longe aberat ab eiusmodi alicuius hominis ratione, qui, ut adulator apud PLVTARCHVM ⁽¹⁾, *se ipsum quasi materiam aliquam fingit et efformat, applicareque et adaptare studet his, quos sibi conciliare cupit, imitando.* Quae quidem res omnis versatur in simulatione et inani ostentatione et ficto non modo sermone, sed etiam vultu. Per quae qui *stabilem se gloriam consequi posse videntur*, ut recte iudicat philosophorum eloquentissimus ⁽²⁾, *vehementer errant.* Horum autem, de quibus dico, duumviorum vterque eam triuit in omni vita viam, quam praeclare SOCRATES ⁽³⁾ ad gloriam proximam et quasi compendiarium dicebat esse, propterea quod id egit vterque semper, ut, *qualis haberi vellet, talis esset.*

In hoc vero posteriore, prope dixerimus, miram hanc fuisse modestiam, ut ne haberi quidem talis cuperet semper, qualis esset. Certe Pisonem Frugi cognominauisses, si rationem habuisses moderationis atque temperantiae, quae summa in ipso fuit, itemque abstinentiae et innocentiae caeterarumque virtutum, quas frugalitas continet ⁽⁴⁾. Illud dolendum quam maxime fuit, quod non firmiori in corpore et valentiori residebat ille animus, qui cingebatur vbique talium choro tantarumque virtutum. Accidit enim idcirco, ut procul etiamnum abesse videretur a quodam flexu aetatis, quum iam stadium ipsum confecisset et totum vitae curriculum. Adeone igitur proximam illam suam ad gloriam elegerat viam, ut opinione eam citius tantoque maiori cum luctu nostro absolueret?

Attamen accipiendum sane est et ferendum, quod sapientissimus rerum omnium moderator ipse decreuit, ipse nobis immisit, ipse denique ita sciet dirigere, ut hac quoque in re nihil nobis euenerit, nisi quod erat optimum. Mihi vero in primis cautio adhibenda est, ut ne, quum describenda iam sit laudabilis viri vita, ingrauescenti moerore in ipso orationis ingressu deficiam. Age igitur, colligam vires, ut breuiter, quae habeo, quaeque sunt mecum beneuole communicata, depromam.

Introiuit in hanc vitam **NICOLAUS BEROARDVS MENTZE**, Lubecae anno huius saeculi xix. a. d. xx. Iun. gente natus peruetusta, siquidem nominis illius **ARNOLDVS** quidam memoratur, qui in hac urbe A. mccccclxvii. floruit.

Pater nominis eiusdem, cuius filius, sed diu defunctus, mercaturam apud nos feliciter admodum fecit et plurima cum laude integritatis atque honestatis.

Mater, patruelis soror mariti, **ELISABETHA DOROTHEA**, duorum **LVDOVICORVM** gentis **MENTZIAE**, vnius germana soror, alterius fuit filia.

Auus, posterioris **LVDOVICI** frater germanus, **BARWARDVS MENTZE**, mercator olim florentissimus, dudum nec sine magna virtutum laude decessit: Auia **GERTRVD** ex gente fuit **HYPPERTORVM**.

Proauus denique **LVDOVICVS**, siue, quo prisco nomine dicebatur, **LVDEKE**, Brunsviga fuit oriundus, Proauia vero **ELISABETHA**, **BEROARDI DVNTEN** filia.

Post patris obitum, quem puer quinquennis amiserat, bene tamen et praeclare ad omnem pietatem veramque honestatem sub Matris auspiciis fuit educatus, Matronae prudentissimae, quae sapienter omnia, in his quoque illud instituit, quod, quamuis mercaturae esset a teneris destinatus, tamen iis etiam fuit artibus imbutus, quibus puerilis aetas ad humanitatem informari solet, neque vsus domestica tantummodo disciplina, sed etiam publica. Utrobique hausit ea, quae egregie quum sapientem decent virum, tum Christianum hominem, tum bonum civem, tum denique mercatorem. Quae quum in primis feliciter viderentur tenero instillari in publica apud nos officina literaria, huius ex ordine classes tres perambulauit, quintam scilicet quartamque et tertiam. In quibus omnibus profecit adeo, ducibus eo tempore praestantissimis scholae nostrae et praeclearissimis Praeceptoribus, **PAVLO HEY**, **GERHARDO MINO**, **IOH. SCHEVIO**, **HENRICO SIVERS**, Cantore, **CAROL. HENR. LANGIO** A. M. Subrectore, denique **MART. CHRISTIANO GÖLDELIO** A. M. Conrectore, ut videretur potuisse, si voluisset, pergere in illo stadio et inter eruditos aliquando homines nomen suum profiteri.

Nunc, quum aliud sequerentur consilium Mater optima et amici, cumque his etiam ipse, ea tamen se didicisse gaudebat, quorum non posset per omnem vitam poenitere. Nec fefellit eum opinio. Ac quanto aptior ad mercaturam caeteris esset, qui ad eam sine omni tinctura literarum accederent, animaduertendi statim occasionem habebat Hamburgi, quo se anno xxxvi. contulit,

(1) Ο νόλαξ αὐτὸν ὡς περ ὕλην τινὰ ῥυθμίζει καὶ σχηματίζει, περιαρμόσαι καὶ περιπλαίσαι ζητῶν, οἷς ἂν ἐπιχειρῇ, διὰ μιμήσεως. PLVTARCH. de discrimine amici et adulatoris.

(2) CICERO de Offic. Lib. II. c. 12. f. 43.

(3) Apud XENOPHONTEM Memorabil. Socrat. Lib. I. c. 7. et Lib. II. c. 6. Conf. CICER. vbi ante.

(4) Breuis est disputatio, sed praeclara et succi plena de frugalitate eoque homine, quem frugi dicunt latini, apud CICERONEM Quaest. Tusc. Lib. III. c. 8. ff. 16. 17. 18.

contulit, septimo decimo aetatis anno. Vbi a IOHANNE IACOBO BOVTIN, mercatore in primis perito atque felici, quo eodem pater ante iuuenili aetate Magistro ac Patrono vsus fuerat, tantum valere deprehendebatur ingenio, arte, stilique exercitatione ac velocitate, vt statim ad conficiendas rationes exercendaque literarum commercia adhiberetur celerrimeque omnia imbiberet, quae ad faciendam caute sapienterque et intelligenter et cum fructu mercaturam pertinent.

Ita sexennio bene atque vtiliter exacto redux factus anno XLII. ad Matrem dilectissimam, hanc in faciendo mercatu florentissimo, quem illa post mariti obitum vsque continuauerat, primum strenue adiuuit, postremo, nec ita post multo, se socium ipsum eligere passus est. Atque ibi certare vidisses cum matre filium, matrem cum filio, vter alteri maiora posset pietatis specimina et benevolentiae et mutui amoris exhibere.

Neque illius moris aut mutatum fuit quidquam aut remissum ex illo inde tempore, quo ipse tori sociam anquirere primum coeperat ac deinde, repertam ex voto, domum duxerat. Quin sapere omnia postmodum quoque videbantur a parte matris caritatem eximiam, in filio pietatem insignem, omninoque praeclaram, qua fructus erat, educationem, in ambobus vere Christianam omniibusque merito imitandam disciplinam.

Iunxit autem matrimonio sibi virginem nobilissimam elegantissimamque et omni virtutum genere decoratissimam, MAGDALENAM MARGARETAM, viri quondam Magnifici atque illustris, MATTHAEI RODDE, Consulis de Republica Lubecensi immortaliter meriti, filiam vnicam, quacum nuptiis anno XLIV. a. d. IX. Iun. feliciter iucundissimeque celebratis ita vixit suauiter postea ad finem vsque vitae et concorditer, vt, qualium parentum, quales liberi essent inter se felicissima copula vniti, ex innumeris appareret continuisque documentis. Nexum vero tot vtrinque virtutibus vinculum, tam mutuo amore indies tamque flagranti firmari solitum, cheu rupit iam secundo post et vigesimo anno, quod, si quid esset humanis in rebus aeternum, nullo dissolui tempore meruisset.

Consoletur vero DEVS ipse Viduam tam acerbo desolatam carissimi obitu mariti! Suffulciatque eam propitius et adiuuet in educanda tenera aetate liberorum nouem, quorum genitura exhilarare mentem desideratissimi parentis olim licuit. Iuuat horum, priusquam progrediar, nomina, additis simul cuique suis nascendi temporibus, apponere.

Prima proles MARIA ELISABETHA nata est a. XLV. a. d. x. Sept. altera CHRISTINA MARGARETA a. XLVIII. a. d. XXIV. Ian. tertia mascula MATTHAEVS NICOLAUS a. XLIX. a. d. XXIX. Aug. quarta ANNA CATHARINA a. LI. a. d. XXIII. Iul. quinta CATHARINA MAGDALENA a. LIII. a. d. XXVII. Iun. Hisque adiuncti tandem ordine continuo quatuor masculi fuerunt LVDOVICVS, a. LV. a. d. XXIV. Oct. PETRVS HENRICVS a. LVII. a. d. XXVII. Mart. NICOLAUS BARWARD a. LX. a. d. x. Nov. IOACHIMVS a. LXV. a. d. XIV. April.

Iamque a Liberis optimae spei, quos protegat alium Numen et vitales esse iubeat & sua semper gratia adiutos, reuertor ad parentem. Is qualis vir esset, iam antea breuiter attrigi. Miram enim iungebat et rarissimam animi simplicitatem praeclarae, qua pollebat, sapientiae ac prudentiae insigni. Sermonis haud multi, sed exquisiti et qui ipsam spirabat humanitatem atque virtutem, quam simul tamen ipsam celare cupere, nescio quo modo, videbatur ac dissimulare, ne quid aucupandae laudis gratia adipiscendaeque gloriae videretur aut facere aut loqui, quod idcirco tantum, quia verum erat iustumque, nec aut taceri aut omitti omnino poterat, & dicebat et exsequabatur. In fronte quum residere putares austeritatem nonnullam atque tristitiam, ipsa sinceritas manifestabatur atque, vt ita loquar, probatissima probitas. Solam valetudinem corpus non maiorem, quam exterius significabat, experiebatur. Caetera omnia ipse multo maiora atque meliora praestabat, quam vultu totoque gestu promittere videbatur atque annuciare, quin immo ipse de se sibi persuadere.

Haec quo magis enotuerunt publice, hoc plura atque maiora credebantur ipsius fidei, tutelae, procurationi, administrationi. Ab anno enim inde LI. ad illud vsque tempus, quo factus est Amplissimi pars Senatus, alia post aliam publice societas ciuium sibi eum adsciuit, modo socium, modo praefectum, modo praesidem. Et ad annum quidem vsque LIII. his fuit adiunctus, qui symbolas, quas vocant, Hispanicas administrant. Ab a. LIV. vsque ad LIX. aerario publico suas operas dicauit cellaeque vinariae rationibus et publicae medicamentorum officinae. Ab anno LV. vsque ad LVIII. eorum fuit adiutor, qui defendunt iura pommerii. Ab eodem anno vsque ad LIX. eorum, et qui rhedariis publicis viam Hamburgensem terentibus leges constituunt et qui procurant Monetam. Atque his functionibus, priusquam legeretur in Senatum, pro more potuit se abdicare. Illis, quae sequuntur, non nisi lectus potuit. Praefecturis tribus, quarum primam Xenodochii a. LI. suscepit, alteram Nosocomii a. LII. postremam aedis Marianae a. LXII. Vno praesidis munere, quo inter hos mercatores, qui nomen habent a vindicatis sibi olim itineribus Nouogardenibus, ab anno inde LXI. functus est.

Atque ob haec merita, ob haec tam multa magni animi et rarae solertiae specimina, aliquanto prius fortasse Senatorium in ordinem fuisset cooptatus, nisi visa fuisset nimis imbecilla valetudo huic consilio obstare. Certe simulatque primum redux factus ab acidulis Pyrmontanis, ad quas primus anno LXII. profectus fuerat, videbatur vires non modo recuperauisse, sed prope recreauisse et auxisse, moxque sequenti proxime anno LXIII. etiam exterius laboranti corpori medela fuerat allata, statim eodem anno a. d. XXII. Octobr. ad amplissimam dignitatem fuit euectus eoque constitutus loco, qui obitu viri nobiliss. et generosi DITERICI A BARTELS a. d. XXI. Aug. pie defuncti, erat vacuefactus. In quo vt splendescere noua quadam luce ob indolem his quoque nouis rebus minime imparem, coepit, ita obscurari sensim visa spes est, quae

quae laetior affulgere inceperat, fore ut dehinc perpetua et constanti fruere-
tur valetudinis prosperitate, timorque incessit omnes pro dolor! minime vanus de viri meritissimi et examumissimi
optimi salute.

Quibus de rebus quum certo sciam multo, quam mea, libentius illa lectum iri, quae scri-
psit harum rerum peritissimus artifex, vir nobilissimus atque experientissimus D. B. H. L.
LEMBKE, qui a diuturno inde tempore fuit aegrotanti valetudinis causa a consiliis, in medium
iam ea ipsa producam. Ita et initium malorum et euentum describit vir praestantissimus:

*Elapsis quinque vel sex, et quod excurrit, annis, Nobilissimus Dominus Senator vitam infir-
ma valetudine degebat. Partim malo Hypochondriaco, partim doloribus rheumaticis vagis
vexabatur; humores vero corporis totius in pejus semper ruebant, et praesertim acidum prima-
rum viarum abundabat. Quibus ex malis appetitus prostratio, tussis sicca, matutinus ructus
et vomitus lymphae viscidae acidaeque ortum trahebant. Iisdemque ut obviam iret morbis ante
quatuor annos iter ad aquas Pyrmontanas instituebat aeger, quarum usus effectum praestabat
optimum. Adhuc divus Senator tumore, qui Steatoma dicitur, per multos annos laborabat, in
femore sinistro, parte superiori, latere exteriori, versus inguen sito. Qui tumor quamquam
diu ante sine dolore latuerat, tamen exeunte anno 1762 magna incrementa sumsit, ipsique femo-
ris motui magnum posuit impedimentum. Quin dolore huius partis increcente, vasa sangvi-
fera ipsa in magnam iacreverunt capacitatem; imo color etiam ita fuit immutatus, ut, ne sub-
sequeretur carcinoma, timere inciperem. Qua de re suadere, ut exstirparetur iste tumor,
mearum partium esse, iudicabam. Quam quidem operationem Doctiss. et Experientiss. D. Za-
charias Vogel, Collega et Amicus meus aestimatis. ex voto et ut integra restitueretur sanitas,
1763. mense Aprili perficiebat. Atque ab eo inde tempore prosperior multo videbatur valetudo
per spatium unius anni. Sensim autem mala initio depicta, nempe ructus, vomitus humoris
acidi et viscidae matutinus, appetitus prostratus, tussis sicca et clangosa, lassitudo corporis, re-
crudescebant omniaque prope artis nostrae adminicula eludebant. Subito ex eadem cohorte ma-
lorum, ipso initio anni 1764. vomitus cruentus magno cum impetu binis vicibus magna-
quantitate ortum duxerat. Sed istud quoque malum datis optimis medicamentis fuit supera-
tum. Tantum corporis robur justum atque naturale videbatur etiamnum desiderari. Qua de
causa iterum ad aquas minerales confugere Pyrmontanas, quasi sacram ancoram, statuebat
aeger, in quo itinere ipso consilium Experientiss. Consiliarii aulici et Archiatri sacri palatii,
Excellentissimi Werlhofii, Hannoveranorum Podalirii, implorabat. Quo accepto tamen fru-
stra fuit, quia debilitas corporis etiam exinde in dies accrescere videbatur. Denique initio
huius, quem nunc agimus, anni Vir Nobilissimus levi morbo catarrhali fuit correptus, lassi-
tudoque corporis gravior atque somniculosior doloresque vagi quarumvis partium, praesertim
extremitatum corporis, praeterea tussis sicca, matutinus materiae viscidae vomitus, appetitus
prostratus, color Laryngis et fauces lividus, vel potius caeruleus, infestans pedes, manus
istud nimis quam auxerunt, frustra remediis efficacissimis adhibitis. Quae mala omnia licet
ex communi amicoque consilio optimi et amicissimi Collegae, Viri nobiliss. et experientiss. D.
Trendelenburg, praestantissimis tentarentur medicamentis, exstirpari tamen minime potue-
runt. Sed potius morbus ipse in febrim lentam abiit. Quo facto acedines humorum ad sum-
mum augebantur, corpus emaciabatur, raucedo atque tussis materiam protrudens valde visci-
dam increfcebat, vires denique omnes prosternebantur, quod signum ipsum erat laesi paren-
chymatis pulmonum; quibus omnibus leve postremo delirium superveniebat. Atque ita consum-
tus tandem tot malis tamque pestiferis placide obdormivit Vir Nobilissimus, quem Amicum
ego Agnatumque et Factorem Optimum vehementer desidero.*

Reliquit vero hanc mortalitatem a. d. vi. Mai. hora nocturna undecima abiitque ad Servatorem,
quem tantopere semper animo dilexerat. Cuius postremum epulo diuinitus instituto usus est
proxima die Dominica Quasimodogeniti, ministrante amoris pariter atque muneris causa My-
sttagogo ipsius fidelissimo, viro admodum reuer. et praeclariss. GE. HERM. RICHERTZIO,
Pastore gregis sacri Iacobaei longe meritissimo, reu. ministerii Seniore plurimum venerando.

Itaque quando spes nostrae evanuerunt, euenit vero tristissimum illud, quod timuimus, o
quid Vobis tandem animi est, qui plus caeteris omnibus in acerbo Viri occasu amisistis, Vxor
amantissima, Liberi, quotquot non estis miserandae fortis ignari, Frater vnice, vnica Soror,
Agnati, Cognati, Affines, Amici? Vestram vero pietatem, nemo tam est inhumanus, qui vituperet.
Sed tamen ipsi videtis, Vobis quid debeatis Vos inter Vos, quid debeatis rationi atque religioni,
denique quid debeatis DEO. Nam illi ipsi, quem lugetis, nihil superest amplius, quod debeat
tis, nisi id, quod tanto cum dolore, lubentissime tamen, tribuitis, nempe gratam fidelemque me-
ritorum eius et virtutum omnium memoriam. Caeterum o! quam ipsi nunc bene est!

Sed viri exuviae quum hodie tradantur sepulturae, officii memor mei meaeque erga VOS
obseruantiae, MAGNIFICI et ILLUSTRES Reip. CONSVLES, summe venerab. reuerendo
Canonicor. Collegio PRAEPOSITE, Generosissime Eorundem DECANE, summe reuer. atque
excellents. Sacror. PRAESVL, nobiliss. prudentiss. consultiss. atque experientiss. Reip. SYNDICI
et suarum quilibet artium DOCTORES, admodum reuerendi et praeclariss. Sacri Ord. SENIOR,
PASTORES atque SYMMYSTAE, nobiliss. generos. prudentiss. atque ampliss. Reipubl. SENA-
TORES, PROTONOTARIE et SECRETARII, omnesque, qui pietatem colitis, virtutem ama-
tis, merita suspicitis, eius ut rei documenta detis, decorando pompam funebrem honorifico
comitatu et frequenti, humillime decenterque et humaniter
rogo atque oro.

P.P. ipso exsequiarum die xvi. Mai. A. MDCCCLXVI.